

Сергій Гальчак (м. Вінниця)

доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, член-кореспондент Української академії історичних наук, голова Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України
E-mail: galchaksd@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3706-4369>

Вінницька обласна організація НСКУ в 2010-2023 роках: видавнича та громадсько-просвітницька діяльність

Більше трьох десятиліть незалежна суверенна Україна веде відлік своєї нової історії, наполегливо крокує у майбутнє з прагненням посісти гідне місце в європейській та світовій спільноті. Розбудовуючи власну державу, відстоюючи її суверенітет та територіальну цілісність, слід глибоко усвідомлювати, що нині, як ніколи, особливо велике значення має масовий патріотизм її громадян, піднесення їхньої національної самосвідомості, відродження та збереження вітчизняної культури й духовності.

Виняткова роль у розв'язанні цього завдання належить краєзнавству, яке з раннього дитинства пов'язує із рідною землею, служить своєрідним містком між минулим і майбутнім. Адже не можна уявити повноцінного духовного життя без історії міст, селищ, сіл, вікових традицій народу, його неповторних фольклорно-етнографічних пам'яток, унікальних творів архітектури і мистецтва. Тому такими важливими видаються мудрі слова, які свого часу сказав відомий історик, уродженець Вінниччини Володимир Боніфатійович Антонович, що «дивно жити в краї і не знати ні самого краю, ні його людної». Такі ж щирі, повчальні та проникливі слова ще одного українського генія – подолянина Михайла Панасовича Стельмаха: «...З любові до рідного краю, матері-землі починається людина. Не можна не любити того, чого не знаєш. Пізнання історії свого народу й любов до нього нерозривні...».

І це – не красномовство, а одухотворена істина. Адже справжній патріотизм починається з виховання любові до рідної землі, своєї батьківщини, пізнання її історії та сьогодення, чим успішно займається не одне покоління краєзнавців.

Тому в умовах кривавої, руйнівної війни Росії проти України краєзнавство, без перебільшення, виступає досить важливою складовою національної ідеї, потужним чинником патріотичного виховання, культурно-освітнього життя, науково-дослідного сегменту.

У його становленні та розвитку вагома частка й дослідників малої батьківщини – вінничан, перед якими незалежність України відкрила нові двері у багатовимірний світ пізнання.

Як відомо, Вінницька обласна організація Національної спілки краєзнавців України зареєстрована в управлінні юстиції 29 квітня 2010 р. З цього часу діяльність краєзнавців області значно активізувалася, розширилася сфера їхніх інтересів. Це стосується не лише членів спілки, а й дослідників малої батьківщини – членів громадських організацій «Вінницьке історичне товариство», «Краєзнавче товариство «Поділля», «Громадська організація «Асоціація музеїв Вінниччини», «Міжрайонний краєзнавчий центр «Соб», «Науково-краєзнавчий клуб «Дослідник краю», «Краєзнавча літературно-мистецька організація «Велика рідня», «Центр історії Вінниці» та ін. Детальна інформація про їхні здобутки міститься у виступі голови обласного осередку НСКУ на VI з'їзді Національної спілки краєзнавців України, що відбувся 23 січня 2017 р.¹ Про їхню ж діяльність у післяз'їздовський період – далі.

Одним із важливих пріоритетів діяльності Вінницької обласної організації НСКУ у цей відрізок часу, в умовах уже розв'язаної Росією війни, стала видавничо-публікаторська діяльність. Краєзнавцями області видано сотні книг

¹ VI з'їзд Національної спілки краєзнавців України (23 січня 2017 року). Матеріали та документи / [за заг. ред. О. П. Ресента; упоряд.: В. І. Дмитрук, Р. В. Маньковська, В. І. Милько]. К., 2018. С. 72–78.

наукового, науково-краєзнавчого характеру, у тому числі чимало монографій, наукових досліджень, видань енциклопедичного спрямування. Але чи не найбільша кількість праць присвячена пізнанню історії конкретних населених пунктів, діяльності, ратних та трудових подвигів їхніх мешканців. Дослідники малої батьківщини Вінниччини успішно реалізують проголошене ними гасло: «Якщо в кожній хаті буде Біблія, «Кобзар» Тараса Шевченка, книга про рідне село, значить воно житиме!»

Особливої похвали у цьому плані заслуговує успішна реалізація книжково-видавничого проєкту «Моя Вінниччина», який фінансується коштом Вінницької обласної ради. На початок 2024 р. побачило світ уже майже дев'яносто друкованих видань, накладом по 300 примірників, 100 із яких безкоштовно передається територіальній сільській громаді, 60 – автору, решта – надсилається бібліотекам області, передається навчальним закладам. Всього ж передбачено видати до тисячі книг краєзнавчої тематики. У кінці позаминулого року опубліковані видання серії успішно презентувалися у стінах Верховної Ради України.

Слід зазначити, що ініціаторами унікального проєкту, аналогів якого поки що немає в Україні, стали Почесний краєзнавець України, директор Вінницької обласної комунальної установи «Видавничий дім «Моя Вінниччина», багаторічний редактор журналу «Вінницький край» Вадим Вітковський, заслужений працівник культури України Михайло Каменюк (редактор серії), колишня керівниця департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Вінницької облдержадміністрації Світлана Василюк.

Крім того, Вадим Вітковський – автор п'яти томного видання з історії с. Борівки, де народився. У 2018 р. воно занесене до «Книги рекордів України». Минулого року побачила світ його чергова унікальна праця, написана у співавтор-

стві з Михайлом Каменюком, – «Розрита могила. Пам'яті жертв Великого Терору на Вінниччині 1937 – 1940 років»².

Це ж можна сказати й про Анатолія Нагребцького – педагога, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України, автора 27-и ґрунтовних краєзнавчих праць, невтомного дослідника рідної Шаргородщини. За вагомі здобутки на ниві краєзнавства в 2020 р. нагородженого орденом «За заслуги» III ступеня, а в 2021 р. – занесеного до «Книги рекордів України» з врученням відповідного диплома – за написання 25-и книг, присвячених одному району³.

Такою ж невтомністю відзначається Григорій Погончик – донедавна директор Бершадської ЗОШ I – III ст., автор численних краєзнавчих праць, знаний не лише на теренах Вінниччини, але й за рубежом. Його книга «Кровоточащая рана» (у співавторстві з Ізі Кацапом), крім України⁴, видана у Сполучених Штатах Америки, а також у Нідерландах.

Не можна обійти увагою напрацювання Почесного краєзнавця України Миколи Дороша – колишнього багаторічного директора Воронівської ЗОШ I – III ступенів, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслуженого вчителя України, почесного громадянина Хмільницького району та Уланівської територіальної громади, автора десятків краєзнавчих книг, учасника й організатора багатьох науково-краєзнавчих конференцій, у тому числі – міжнародних. Завдяки його зусиллям у с. Воронівці встановлено пам'ятний знак Каролінні Вітгенштейн та Ференцу Лісту, в с. Уланові – визволителям Поділля від золотоординського іґа, у Воронівській школі відкрито шкільний музей. В останні роки з-під його пера вийшли книги «Село моє і Снивода зі мною... Воронівці: історичні нариси, оповіді»⁵ (2018), «На чистих плесах

² Вітковський В., Каменюк М. Розрита могила. Пам'яті жертв Великого Терору 1937 – 1940 років на Вінниччині / Серія «Моя Вінниччина», ВОКЗ «Видавничий Дім «Моя Вінниччина». Вип. 77. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2023. 272 с.

³ З любов'ю до малої батьківщини: діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України (2021 р.) (Записки з щоденника): Книга 6 / Автор-упорядник С.Д. Гальчак. Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2022. С. 42.

⁴ Кацап И., Погончик Г. Кровоточащая рана. Холокост в Транснистрии 1941 – 1944 г. / Изд. 2-е. – Винница: ТОО «Меркьюри-Подолье», 2020. – 564 с.

⁵ Дорош М. Село моє і Снивода зі мною... Воронівці: історичні нариси, оповіді. Вінниця: ТОВ «Меркьюри-Поділля», 2018. 696 с.

Сниводи-ріки»⁶ (у співавторстві з В. М. Паламарчуком, 2018), «Скіфський Ексампей. Новопрочитання»⁷ (2019), «Джерела батьківських криниць. Кам'яні святилища, петрогліфи та символи в умовному трикутнику Воронівці – Чернятинці – Лозна»⁸ (2020), «У Хмільницькому рідному краї рушники, вишиванки цвітуть...»⁹ (2020), «Вінниця: витоки, реалії»¹⁰ (2023).

Варто згадати й невтомність Почесного краєзнавця України Ганни Секрет – культуролога, етнолог, краєзнавця, заслуженого журналіста України, неординарну творчу особистість.

В 1991–2018 рр. вона працювала у Вінницькій обласній державній телерадіокомпанії «ВН-ТЕРА». Режисер, старший редактор, ведуча телепередач «Будьмо знайомі», «Дивоцвіти». Створила більше двох тисяч телепередач та документальних фільмів, які розповідають про славетних подолян – героїв війни і праці, талановитих митців, художників, майстрів слова, освітян, релігійних діячів краю, про маловідомі сторінки його історії.

У батьківській садибі в с. Правилівці колишнього Оратівського району впродовж багатьох років організовує фольклорно-мистецькі свята: «Липневі посиденьки під зорями», «Тернова хустка», «Мамині рушники», «Мамині обереги», «Дзвони батьківських криниць», «Молитва за Україну», «Єднаймося, люба родино!», «Подільська моя сторона», «Роде наш красний, роде наш прекрасний», «Красо України, Подолля». У них беруть участь відомі артисти, письменники, художники, фольклористи, етнографи, краєзнавці Вінниччини та інших куточків України, односельчани, мешканці навколишніх сіл. Створила також «Театр на городі», що став своєрідним майданчиком для проведення обласних фольклорних фестивалів української народної пісні, обрядів. Протягом дев'яти останніх років тут також проходять ініційовані нею обласні дитячі фестивалі «На кордоні областей», присвячені міжнародному Дню захисту дітей.

Авторка книг «Правилівські придибенції»¹¹ (2011), «Правда життя сумна і весела»¹² (2021), «Від «балету на гарбузі» до «театру на городі»»¹³ (2023) та ін.

Чимало дослідницьких праць останнім часом вийшли з-під пера інших авторів: Почесних краєзнавців України Валерія Рекрута та Олександра Реєнта «Нариси життя Літинщини 1917–1921 рр.: революційні події та повсякденність»¹⁴ (2017); Валерія Рекрута «Нариси життя Гайсинщини. Українська революція (1917 – 1921 рр.): Події. Особи. Роздуми». Книга I: Доба Української Центральної Ради (4 березня 1917 – 29 квітня 1918 рр.)»¹⁵ (2018), «Нариси життя Гайсинщини. Українська революція (1917–1921 рр.): Події. Особи. Роздуми. Книга II: Боротьба за державність України в роки Гетьманату та становлення Директорії УНР»¹⁶ (2020), «Нариси життя Гайсинщини. Книга III: Видатні постаті Гайсинщини у боротьбі за державність України. Том I: Ананій Волинець, Іван Миколайчук»¹⁷ (2022), «Нариси життя Гайсинщини. Книга III.

Чимало дослідницьких праць останнім часом вийшли з-під пера інших авторів: Почесних краєзнавців України Валерія Рекрута та Олександра Реєнта «Нариси життя Літинщини 1917–1921 рр.: революційні події та повсякденність»¹⁴ (2017); Валерія Рекрута «Нариси життя Гайсинщини. Українська революція (1917 – 1921 рр.): Події. Особи. Роздуми». Книга I: Доба Української Центральної Ради (4 березня 1917 – 29 квітня 1918 рр.)»¹⁵ (2018), «Нариси життя Гайсинщини. Українська революція (1917–1921 рр.): Події. Особи. Роздуми. Книга II: Боротьба за державність України в роки Гетьманату та становлення Директорії УНР»¹⁶ (2020), «Нариси життя Гайсинщини. Книга III: Видатні постаті Гайсинщини у боротьбі за державність України. Том I: Ананій Волинець, Іван Миколайчук»¹⁷ (2022), «Нариси життя Гайсинщини. Книга III.

⁶ Дорош М.Н., Паламарчук В.М. На чистих плесах Сниводи-ріки. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2018. 216 с.

⁷ Дорош М. Скіфський Ексампей. Новопрочитання. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. 96 с.

⁸ Дорош М. Джерела батьківських криниць. Кам'яні святилища та символи в умовному трикутнику Воронівці – Чернятинці – Лозна. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2020. 132 с.

⁹ Дорош М. В Хмільницькому рідному краї рушники, вишиванки цвітуть... Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2020. 124 с.

¹⁰ Дорош М. Вінниця: витоки, реалії. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. 176 с.

¹¹ Секрет Г.В. Правилівські придибенції. Вінниця: Консоль, 2011. 200 с.

¹² Секрет Г. Правда сумна і весела. Вінниця: МПП Фірма «МЕД», 2021. 376 с.

¹³ Секрет Г. Від «балету на гарбузі» до «театру на городі». Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. 240 с.

¹⁴ Реєнт О.П., Рекрут В.П. Нариси життя Літинщини 1917–1921 рр.: революційні події та повсякденність; наук. ред. акад. В. А. Смолій. К.: Інститут історії України НАН України, 2017. 298 с.

¹⁵ Рекрут В. Нариси життя Гайсинщини. Українська революція (1917 – 1921 рр.): Події. Особи. Роздуми. Книга I: Доба Української Центральної Ради (4 березня 1917 – 29 квітня 1918 рр.). Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2018. 420 с.

¹⁶ Рекрут В. Нариси життя Гайсинщини. Українська революція (1917 – 1921 рр.): Події. Особи. Роздуми. Книга II: Боротьба за державність України в роки Гетьманату та становлення Директорії УНР. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2020. 844 с.

¹⁷ Рекрут В. Нариси життя Гайсинщини. Книга III: Видатні постаті Гайсинщини у боротьбі за державність України. Том I: Ананій Волинець, Іван Миколайчук. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. 456 с.

Видатні постаті Гайсинщини у боротьбі за державність України. Том II: Харитон Лебідь-Юрчик, Микола Литвицький, Яків Огородник»¹⁸ (2022); Валерія Рекрута, Костянтина Завальнюка «Отаман Іван Голуб: життя і чин»¹⁹ (2022); Валерія Рекрута, Сергій Гальчака, Костянтина Завальнюка «Непрочитані сторінки життєпису і поезики Лавра Миронюка»²⁰ (2023); Костянтина Завальнюка, Руслана Зелінського «Вінниччина в системі державного адміністративного устрою від давнини до сучасності»²¹ (2021); Сергій Гальчака, Олександра Реєнта «Смерть дивилася в очі...». Спогади свідків Голодомору-геноциду 1932–1933 років. Вінницька область»²² (2022); Віри Степанюк «Моя незалежність»²³ (2021); Анжели Веремій «Славень Хмільнику»²⁴ (2023); Бориса Пентюка «Павлівка. Витоки духовності»²⁵ (2019), «Степан Руданський: сторінки духовності»²⁶ (2022); Юрія Степанчука, Сергій Гальчака, Анатолія Лисого «Ліквідація московським самодержавством державної авто-

номії України-Гетьманщини в другій половині XVII–XVIII ст. Хронологічний довідник»²⁷ (2021); краєзнавців Михайла Пашенка «Легенди та історії Вінниці»²⁸ (2019), «Родинне струменить джерело»²⁹ (2022); Петра Маніленка, Федора Шевчука «Серединка – тепла крапка на карті України»³⁰ (2019); Василя Серветника «Мала батьківщина – Галайківці: історико-краєзнавчий та етнографічний нарис»³¹ (2020); Володимира Юхимчука «Розкошівський скарб»³² (2020); Олега Мельничука «Мельниківці крізь сивину століть»³³ (2021); Федора Шевчука «Портрети»³⁴ (2021); Леоніда Козачуна «Бабчинці – столиця мого серця»³⁵ (2022); Василя Яблонського «Яблонські. Історія роду»³⁶ (2023); Надії Слободенюк «Історія, творена людьми»³⁷ (2023) та багатьох ін.

Викликали читацький інтерес енциклопедичні видання «Пам'ятки історії та культури Вінницької області. Частина 1: Барський – Немирівський райони»³⁸ (авторський колектив: Т. Р. Беднарчик, В. В. Войтович, С. Д. Гальчак [та

¹⁸ Рекрут В. Нариси життя Гайсинщини. Книга III: Видатні постаті Гайсинщини у боротьбі за державність України. Том II: Харитон Лебідь-Юрчик, Микола Литвицький, Яків Огородник. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. 408 с.

¹⁹ Завальнюк К., Рекрут В. Отаман Іван Голуб: життя і чин. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. 168 с.

²⁰ Рекрут В., Гальчак С., Завальнюк К. Непročитані сторінки життєпису і поезики Лавра Миронюка. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. 328 с.

²¹ Завальнюк К. В., Зелінський Р. М. Вінниччина в системі державного адміністративного устрою від давнини до сучасності. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2021. 300 с.

²² Гальчак С. Д., Реєнт О. П. (автори-упорядники). «Смерть дивилася в очі...» Спогади свідків Голодомору-геноциду 1932–1933 років. Вінницька область. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. 108 с.

²³ Степанюк В. А. Моя незалежність. Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2021. 330 с.

²⁴ Веремій А. Славень Хмільнику. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. 640 с.

²⁵ Пентюк Б. М. Павлівка. Витоки духовності. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. 250 с.

²⁶ Пентюк Б. Степан Руданський: сторінки духовності. Вінниця: «Торговий дім «Альфа і Омега», 2022. 200 с.

²⁷ Степанчук Ю., Гальчак С., Лисий А. Ліквідація московським самодержавством державної автономії України-Гетьманщини в другій половині XVII – XVIII ст. Хронологічний довідник. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2021. 160 с.

²⁸ Пашенко М. М. Легенди та історії Вінниці. Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2019. 524 с.

²⁹ Пашенко М. М. Родинне струменить джерело. Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2022. 136 с.

³⁰ Маніленко П., Шевчук Ф. Серединка – тепла крапка на карті України. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. 304 с.

³¹ Серветник В. Мала батьківщина – Галайківці: історико-краєзнавчий та етнографічний нарис. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2020. 460 с.

³² Юхимчук В. Розкошівський скарб. Вінниця: ПрАТ «Вінницька обласна друкарня», 2020. 416 с.

³³ Мельничук О. Мельниківці крізь сивину століть. Вінниця: ПрАТ «Віноблдрукарня», 2021. 240 с.

³⁴ Шевчук Ф. Х. Портрети. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2021. 464 с.

³⁵ Козачун Л. Бабчинці – столиця мого серця. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. 184 с.

³⁶ Яблонський В. Л. Яблонські. Історія роду. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. 252 с.

³⁷ Слободенюк Н. П. Історія, творена людьми. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2023. 352 с.

³⁸ Пам'ятки історії та культури Вінницької області. Частина 1: Барський – Немирівський райони (авторський колектив: Т. Р. Беднарчик, В. В. Войтович, С. Д. Гальчак [та ін.]; упорядники: Ю. А. Зінько, А. М. Подолінний). Вінниця: ПрАТ «Віноблдрукарня», 2019. 400 с.

ін.]; упорядники: Ю. А. Зінько, А. М. Подолинний; 2019); «Пам'ятки історії та культури Вінницької області. Частина 2: Оратівський – Ямпільський райони»³⁹ (авторський колектив: А.В. Войнаровський, С.Д. Гальчак, В. О. Гребеньова [та ін.]; упорядники: Ю. А. Зінько, А. М. Подолинний; 2021); «Книга Пам'яті України. Дзвони пам'яті Чорнобиля: Вінницька область»⁴⁰ (Обл. редкол.: Крученюк О. В. (голова), Бойчук М. П., Гальчак С.Д. [та ін.], 2017); «Вінницький обласний краєзнавчий музей. 100 років»⁴¹ (авторський колектив:

К. Висоцька, С. Шароварська, О. Бродзь [та ін.], 2018); «Українська революція в іменах: вінницькі сторінки: біографічний довідник»⁴² (упорядник Т.Р. Кароєва, 2019); документально-наукові: Юрія Степанчука, Наталії Кузьмінець, Олени Стадник «Хронологічний довідник з історії та культури України: від найдавніших часів до сьогодення»⁴³, 2023); «Книга Пам'яті полеглих за Україну. Книга перша: Вінничани, які загинули у боротьбі за суверенітет України: учасники Революції Гідності та російсько-україн-

ської війни»⁴⁴ (редактор та упорядник О. Коляструк, 2023); дослідження Сергія Гальчака «Із глибини століть: документальні джерела з історії населених пунктів, адміністративно-територіального устрою Літинщини»⁴⁵ (2020), «Вінницькі сторінки вітчизняної журналістики доби Української революції 1917–1920 рр., Ростріляного Відродження»⁴⁶ (2020), «Захисники правди, свободи, демократії. Відомі журналісти – випускники Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського»⁴⁷ (2022); Володимира Козюка, Віктора Косаківського «Хата під стріхою. Останній штрих минулого століття»⁴⁸ (2017), Миколи Дороша «Барвінковий шепіт. Спогади голодного мору 30-х років. Хмільницький район»⁴⁹ (2018); Олександра Рогового «На чорній дошці. Голодомор на прикладі одного регіону»⁵⁰ (2019); Юрія Легуна «Топографічний опис Подільської губернії 1799 р. Вінницький, Ямпільський, Брацлавський повіти»⁵¹ (2017), «Євреї Вінниччини: історія і люди. Біографічний довідник. Випуск 1: Гайсинщина»⁵² (автор-укладач А. Баніт, 2023) та ін.

³⁹ Пам'ятки історії та культури Вінницької області. Частина 2: Оратівський – Ямпільський райони (авторський колектив: А.В. Войнаровський, С.Д. Гальчак, В.О. Гребеньова [та ін.]; упорядники: Ю.А. Зінько, А.М. Подолинний). Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк», 2021. 472 с.

⁴⁰ Книга Пам'яті України. Дзвони пам'яті Чорнобиля: Вінницька область (Обл. редкол.: Крученюк О. В. (голова), Бойчук М. П., Гальчак С. Д. [та ін.]). Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 240 с.

⁴¹ Вінницький обласний краєзнавчий музей. 100 років (Авторський колектив: К. Висоцька, С. Шароварська, О. Бродзь [та ін.]). Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2018. 340 с.

⁴² Українська революція в іменах: вінницькі сторінки: біографічний довідник (Упорядник Т.Р. Кароєва). Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. 320 с.

⁴³ Кузьмінець Н., Стадник О, Степанчук Ю. (автори-упорядники). Хронологічний довідник з історії та культури України: від найдавніших часів до сьогодення. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. 244 с.

⁴⁴ Книга Пам'яті полеглих за Україну. Книга перша: Вінничани, які загинули у боротьбі за суверенітет України: учасники Революції Гідності та російсько-української війни (Редактор та упорядник О. Коляструк). Вінниця: ПрАТ «Вінницька обласна друкарня, 2023. 320 с.

⁴⁵ Із глибини століть: документальні джерела з історії населених пунктів, адміністративно-територіального устрою Літинщини (Автор-упорядник С.Д. Гальчак). Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2020. 376 с.

⁴⁶ Гальчак С. Вінницькі сторінки вітчизняної журналістики доби Української революції 1917–1920 рр., Розстріляного Відродження. Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2020. 216 с.

⁴⁷ Гальчак С. Захисники правди, свободи, демократії. Відомі журналісти – випускники Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2022. 84 с.

⁴⁸ Козюк В.Є., Косаківський В.А. Хата під стріхою. Останній штрих минулого століття. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2017. 272 с.

⁴⁹ Барвінковий шепіт. Спогади очевидців голодного мору 30-х років. Хмільницький район (Упорядник М. Дорош). Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2018. 224 с.

⁵⁰ Роговий О. На чорній дошці. Голодомор на прикладі одного регіону. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. 164 с.

⁵¹ Легун Ю. (автор-упорядник). Топографічний опис Подільської губернії 1799 р. Вінницький, Ямпільський, Брацлавський повіти. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 396 с.

⁵² Євреї Вінниччини: історія і люди. Біографічний довідник. Випуск 1: Гайсинщина (Автор-упорядник А. В. Баніт). Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. 224 с.

Майже усі книги успішно пройшли презентації, які здебільшого відбувалися у Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. В. Отамановського, конференц-залі департаменту інформаційної діяльності та комунікацій із громадськістю Вінницької облдержадміністрації, Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, районних будинках культури, райбібліотеках та бібліотечних закладах територіальних громад, викликали неабиякий інтерес серед широкого загалу населення.

Одним із важливих пріоритетів діяльності обласної організації НСКУ стала організація та проведення наукових, науково-практичних, історико-краєзнавчих конференцій. Загалом їх проведено десятки. Ось неповний перелік їхніх назв:

Міжнародні: «Україна – Польща: історичне сусідство» (2017); «Вінницька Катинь» (2017); «Синьоводська битва 1362 року і утвердження Коріатовичів на Поділлі – могутній поштовх до розвитку та європейської інтеграції» (2017); «250 років Барській конфедерації» (2018); «Вінницькому обласному краєзнавчому музею – 100 років» (2018); VI Міжнародна «Усна історія: теорія, метод, джерело» (2018); VII Міжнародна «Усна історія: теорія і практика досліджень на сучасному етапі» (2020); «Родина Ганіцьких – Жулавських у контексті європейської культури» («Rodzina Hanickich-Zuławskich w kontekście kultury europejskiej») (2021); VII Міжнародна «Усна історія: теорія, практика та перспективи» (2022); VIII Міжнародна «Усна історія: теорія, практика та перспективи» (2023).

Всеукраїнські: VI Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених «Подільська лексикологія: стан та перспективи» (2017); «Михайло Стельмах у новітніх парадигмах наукового знання» (2017); Всеукраїнська науково-практична краєзнавчобогословська конференція «Духовні скарбниці Поділля» (2017); XXVIII Вінницька Всеукраїнська «Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження» (2017); VII Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів і молодих учених «Подільська регіональна лексикологія: стан та перспективи» (2018); XXIX Вінницька Всеукраїнська «Вінниччина: минуле та сьогодення. Традиції самоврядування на теренах Поділля» (2018); XXX Вінницька Всеукраїнська «Вінниччина: минуле та сього-

дення. Краєзнавчі дослідження. До 100-річчя Української революції» (2019); Третя Всеукраїнська «Витоки та становлення козацького руху на етнічних землях України. Постать Івана Виговського у контексті української історії» (2019); XXXI Вінницька Всеукраїнська «Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження» (2020); VII Всеукраїнська «Літературні контексти ХХ століття. Ігор Костецький і доба» (2020); «Поділля в роки Української національної революції середини ХVІІ століття» (2021); XXXII Вінницька Всеукраїнська історико-краєзнавча конференція за міжнародною участю «Вінниччина в роки Другої світової війни (до 80-річчя початку німецько-радянської війни)» (2021); Всеукраїнська науково-краєзнавча «Українська незалежність: тернистий шлях державотворення» (2021); Всеукраїнська науково-практична конференція за міжнародною участю «Місце Барської кераміки в гончарній спадщині України» (2021); XVI-і Кирило-Мефодіївські читання (2021); Всеукраїнська науково-практична «Печерні комплекси та храми Подні-стров'я» (2021); XXXIII Вінницька Всеукраїнська історико-краєзнавча «Вінниччина: минуле та сьогодення» (2021); Всеукраїнська науково-практична «Рейд у вічність», приурочена 100-річчю Другого зимового походу Армії УНР (2021); Всеукраїнська науково-практична «Кость Широцький в українському історико-культурному просторі» (2021); Всеукраїнська науково-краєзнавча «Україна – дорожка за життя: відповідь нескореного народу» (2022); XXXIV Вінницька Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча «Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження» (2022); XXXV Вінницька Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча «Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження», приурочена 90-м роковинам Голодомору 1932–1933 рр. (2023); Всеукраїнська науково-практична «Постать Степана Руданського в контексті простору регіональної культури», приурочена 190-річчю від дня народження славетного подолянина (2024).

Регіональні історико-краєзнавчі, наукові, науково-практичні: «Друга Мурованокуріловецька наукова історико-краєзнавча конференція» (2017); «Перша Чернівецька наукова історико-краєзнавча конференція» (2017); «Шоста Могилів-Подільська наукова історико-краєзнавча конференція» (2017); «1917 – 2017 роки – історичні уроки минулого століття. Духовний та

міжнаціональний аспекти» (2017); «Бібліотека в умовах сучасності і конструювання майбутнього» (2017); «Микола Леонтович – музична легенда Поділля» (2017); Міжвузівська студентська краєзнавча конференція (м. Могилів-Подільський; 2017); «Перша Жмеринська науково-краєзнавча конференція «Слідами історії Жмеринського краю» (2018); «Перша Ямпільська науково-краєзнавча конференція» (2018); «Вона – наш витвір, наша мрія – соборна, вільна Україна!» (2018); «Голодомор 1932–1933 рр. – трагічна сторінка в історії українського народу» (2018); «Голодомор 1932–1933 років на Липовеччині» (2018); IV студентська науково-практична конференція «З перлин народної творчості» (2018); «Сучасні підходи до розвитку зеленого туризму» (2019); «Буша: славетні сторінки історії» (2019); «Величі Тульчинщини», присвячена 185-й річниці від дня народження Анатолія Свидницького та 100-річчю від дня смерті Костя Широцького (2019); «Слово поета: від земного до вічного» (2020); «Подільський оберіг – унікальне явище у становленні відродження каменотесного ремесла Дністровського регіону» (2020); «Василь Стус – син України, велич світова» (2021); «Кость Широцький в українському історико-культурному просторі» (2022); Стусівські читання «Незламний борець правди і свободи» (2022); «Могилівщина в роки Другої світової війни» (2022); «Хмельницький край на мапі України» (2022); «Подільська регіональна лексикологія: стан та перспективи» (2023); «Сьома Могилів-Подільська наукова історико-краєзнавча конференція» (2023).

Варто зауважити, що опубліковано збірники матеріалів усіх краєзнавчих форумів.

Вінницькі краєзнавці взяли активну участь у краєзнавчих конференціях різного рівня, в тому числі міжнародних, що відбулися за межами області, але чи не найбільше, – які проводилися в Києві, сусідній Хмельницькій області, зокрема в самому Хмельницькому, Кам'янці-Подільському, Вінниківцях, Дунаївцях, Меджибожі, а також у Львові, Житомирі, Черкасах.

З ініціативи та за сприяння обласного краєзнавчого осередку проведено низку круглих столів:

міжнародного «Пам'ять про Другу світову війну. Забуті жертви» (2017).

Інших: «Іван Богун – визначний полководець та державний діяч української нації» (2017); «Традиційна культура та повсякденне

життя російських старообрядців Поділля» (2017); «Сто років бою під Крутами» (2018); «Місяця пам'яті Української революції 1917–1921 років на території Барського краю» (2018); «Честі не зрадив свої генерал Гандзюк» (2019); «Конституція України. Сторінки історії» (2019); «Проблеми реалізації і захисту прав людини в аспекті Конституції України» (2020); «Безсмертя в музиці. Пам'яті Миколи Леонтовича» (2021); Приуроченого 100-річчю перебування у Вінниці уряду Директорії УНР (2021); Приуроченого 630-річчю першої письмової згадки про Літин (2021); Приуроченого 275-річчю Вінницького Свято-Миколаївського храму (2021); «Постать Василя Порика в багатополлярному полі національної пам'яті України про Другу світову війну» (2021); «Народні розписи Поділля» (2021); «Тридцять років незалежності України: досягнення, проблеми, перспективи» (2021); «Михайло Грушевський: життя для України» (2021); «Антибільшовицький спротив на Поділлі: історія та пам'ять (до 100-річчя загибелі повстанського отамана Якова Шепеля)» (2021); «Українська революція 1917–1921 рр.: найважливіші події, які змінили історію» (2021); «Революція Гідності: вимір української ідентичності» (2022); Присвячений 90-річчю утворення Вінницької області (2022); «День Української Державності – утвердження історичної справедливості» (2022); «100 років Літинській Бучі» (2022); «Голодомор-геноцид 1932–1933 рр. як прояв національного терору» (2022); «Заєць Іван Іванович – археолог, музейник, педагог» (2022); «Ми б'ємося за те, чому нема ціни в усьому світі – за Батьківщину» (2023); «Диктатори кремля: злочини проти української нації» (2023); «День Героїв України: історія та сучасність» (2023); «Устим Кармалюк в історії України» (2023); «Громадсько-політична діяльність А. Т. Давидюка: погляд у минуле заради майбутнього» (2023); «Симон Петлюра – державний, політичний, військовий діяч, публіцист, журналіст» (2023).

Зусиллями членів НСКУ організовано і успішно проведено Всеукраїнську науково-краєзнавчу експедицію «Вінниччина краєзнавча в соціокультурному просторі» за участю членів Президії та правління Спілки, яка відбулася в 2019 р.

По приїзду у Вінницю гості ознайомилися із центральною частиною міста над Бугом. Зокрема, побували на Європейській площі, де мали можливість на власні очі побачити символ міста – старовинну вежу, а також будівлю колишнього

готелю «Савой», в якому під час Української революції 1917–1921 рр. з 2 лютого по 6 березня 1919 р. та з 7 травня по 8 червня 1920 р. перебував уряд Директорії УНР, Меморіал Слави, пам'ятники Небесній сотні та загиблим героям АТО, архітектору Григорію Артинову, відвідали відомий далеко за межами Вінниччини фонтан «Рошен», побували біля пам'ятника Михайлу Коцюбинському, оселі-музею письменника.

Наступного дня робота науково-краєзнавчої експедиції розпочалася зі знайомства із найстарішим навчальним закладом обласного центру – Вінницьким державним педагогічним університетом імені Михайла Коцюбинського. Гості з великою цікавістю відвідали його музейно-просвітницький центр, зокрема, музеї історії університету, Михайла Коцюбинського, етнології Поділля, конференц-зал, оглянули експонати розгорнутих у холі центру виставок.

Потім був переїзд у знамениті вінницькі «Мури», на території яких знаходяться найдавніші збережені архітектурні пам'ятки Вінниці.

Цікавою виявилася екскурсія краєзнавчим музейним закладом, знайомство з його унікальними експонатами, особливо із скіфським золотом, віднайденим археологами на теренах Вінниччини, та яке тріумфально експонувалось у багатьох країнах світу. Тут, в обласному краєзнавчому музеї, відбулася зустріч учасників експедиції з краєзнавчим активом міста та області, обмін думками про стан та перспективи розгортання краєзнавчого руху в Україні, на Вінниччині, її адміністративному центрі.

Не менш цікавою стала й екскурсія вінницьким підземеллям, зокрема, підземними ходами, розташованими під зведеним у середині XVIII століття римо-католицьким Матері Божої Ангельської храмом братів капуцинів.

Завершилася експедиція відвіданням її учасниками Національного музею-садиби Миколи Пирогова та усипальниці, в якій знаходиться забальзамоване тіло славетного хірурга.

В останні роки краєзнавці Вінниччини стали учасниками численних *локальних, регіональних краєзнавчих експедицій, тематичних науково-практичних семінарів*. Зокрема, IV Всеукраїнського науково-теоретичного семінару «Повсякденність: візії та смисли» (2018); краєзнавчої експедиції «Місцями козацької слави Вінниччини» (с. Стара Прилука Липовецького району, смт Липовець, с. Кальник, с. Дашів Іллінецького району, м. Тульчин, смт Томашпіль,

с. Буша Ямпільського району, смт Ямпіль; 2018); Липовецького науково-практичного краєзнавчого семінару, приуроченого Дню Конституції України (2019); краєзнавчого науково-практичного семінару, присвяченого історії с. Павлівка Калинівського району (2019); Немирівського краєзнавчого науково-практичного семінару, приуроченого 28-й річниці Незалежності України (2019); краєзнавчого науково-практичного семінару «Історичними шляхами Вінниччини» (м. Вінниця; 2020); краєзнавчого науково-практичного семінару, присвяченого вивченню мікрорайону Сабарів м. Вінниці (2020); краєзнавчого науково-практичного семінару, присвяченого дослідженню мікрорайону Старе місто м. Вінниці (2020); краєзнавчої експедиції в Погребищенський район (2020); Микулинецьких: науково-практичного семінару, приуроченого вшануванню пам'яті Омеляна Грабця (2021) та історії с. Микулинці теперішнього Вінницького району (2021); науково-практичного семінару, приуроченому історії мікрорайону П'ятничани (м. Вінниця) (2021); науково-практичного семінару, приуроченого 400-річчю Хотинської битви, Дню українського козацтва (2021); регіонального історико-краєзнавчого семінару «Боротьба українського народу за ідентичність та державність через призму століть» (2021); науково-практичного семінару, приуроченого до Дня хрещення Київської Русі та Дня Української Державності (2022); історико-краєзнавчого семінару, приуроченого дослідженню мікрорайону м. Вінниці Поділля (2022); народознавчого семінару «Дівочі та жіночі головні убори Східного Поділля» (2022); регіонального науково-практичного семінару «Голодомор 1932 – 1933 років на Поділлі (до 90-ї річниці трагічних подій)» (2023); історико-краєзнавчого семінару, приуроченого дослідженню мікрорайону Слов'янка м. Вінниці (2023); науково-краєзнавчого семінару, приуроченого прийняттю в 1996 р. Конституції України (2023).

Традиційними стали проведення членами НСКУ, краєзнавцями-аматорами області за участю літераторів, митців, майстрів народної творчості тематичних вечорів, присвячених видатним особистостям краю, творчі вечори науковців, краєзнавців, Стусівські читання, обласні фестивалі-конкурси музейних мініекспозицій, фольклорно-етнографічні фестивалі «Світанки над Россю», мистецько-етнологічні фестивалі «Подільський Свят-вечір», «Мамині рушники»,

«Мамині обереги», «Народній пісні жити», «Роде наш красний, роде наш прекрасний», «Народу вічний оберіг», «Скарби Поділля», «Крокове колесо», християнських колядок, різдвяних етноднів «Віншуємо радість усім на добро», днів слов'янської писемності та культури, свята фольклору імені Гната Танцюри, щорічних фестивалів подільських громад «Відродимо село – розквітне Україна», польової кухні імені Тараса Сича, Всеукраїнських фестивалів за зміцнення національної єдності «Україна сакральна» тощо. У минулому та позаминулому роках до них додалися літературно-мистецьке свято «Рідна мова – серця мого подих», мистецький проєкт «І пісню, і словом наблизимо жадану Перемогу!», фестиваль «Орлик-Фест», інформаційно-просвітницький захід «Вільна, незламна, непереможна» та ін.

З метою виховання у підростаючого покоління патріотизму, любові до своєї малої батьківщини, рідної Матері-України започатковано *краєзнавчі конкурси серед учнівської молоді*.

Обласні: «Моя мала батьківщина» (2017); «Відомі особистості мого краю» (2017); «Вінниччина: славетні сторінки історії» (2018); «Вінниччина: славетні та визначні сторінки минулого» (2019; 2021). *Районні:* «Благодатна Хмільницька земля» (2017); «Надросьянськими стежками» (2018), «Придністров'я – славетний край» (2020), «Моя земля – земля нескорених» (2022) та ін.

Організовано десятки *тематичних виставок* (виставки образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва «З Україною в серці»; народної творчості; барської кераміки «Відродження традицій»; «Намисто душі жінки береже»; «Подільський Святвечір»; «Проїшла війна шляхами долі»; «України щит»; «Красо України, Поділля – край землеробів і лицарів»; «На килимі життя»; «Соборність. Погляд крізь роки»; «Слава нації» та ін.). Найбільше їх було облаштовано у Вінницькому обласному краєзнавчому музеї, Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського, обласному Центрі народної творчості, Державному архіві Вінницької області.

Зусиллями краєзнавців відкрито *музеї*: зокрема, кімнату-музей імені Данила Нечая у селі Красне Тиврівського району (2017), героїв-учасників АТО у Гайсині (2017), Костя Широцького в с. Білоусівка Тульчинського району (2018), героям Небесної Сотні й АТО в м. Бершаді (2018),

музейний комплекс «Етноісторичний флай-парк» в селі Нагоряни Могилів-Подільського району (2018), музей ткацтва в с. Буші Ямпільського району (2019), краєзнавчий музей в селі Метанівка Соболівської громади колишнього Теплицького району (2021), археологічний музей у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського (2021), музей Вінниці (2022), «Музей мужніх» (філію Вінницького обласного краєзнавчого музею) (2023) та ін.

Значну увагу приділено *монументальному увічненню пам'яті* славетних українців, видатних особистостей краю, героїчних захисників української держави, її незалежності. Так, з ініціативи та за сприяння краєзнавців, представників влади, небайдужих меценатів відкрито *пам'ятники, погруддя*: Тарасу Григоровичу Шевченку с. Рибчинцях Хмільницького району (2017), Бершаді (2017), Мурованих Курилівцях (2018), Ямполі (2019), с. Писарівці Вінницького району (2019); державному, політичному, військовому та громадському діячу Симону Петлюрі (2017), «Дерево свободи» (2018), Магдебурзькому праву (2019) – у Вінниці; захисникам України – у Тростянці (2018); героям-АТОвцям та учасникам Революції Гідності – в Жмеринці (2018); «Воякам Армії УНР» (с. Кукавка Могилів-Подільського району; 2021); народній пісні «Повій, вітре, на Україну» – в с. Хомутинці колишнього Калинівського району (2021); ліквідаторам наслідків аварії на ЧАЕС – у м. Хмільнику (2021); *меморіали* «Воїни світла» – в с. Буші Ямпільського району (2018); «Борцям за незалежність України» – у Тульчині (2020); «Захисникам України» – в Погребищі (2020); «Стіна пам'яті захисникам України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність країни» (м. Калинівка; 2021). Оновлено Меморіал борців із нацизмом на вул. Київській (м. Вінниця, 2023). Встановлено «Стіну пам'яті захисників України» (Вінниця, пл. Т. Шевченка, 2023), стелу пам'яті жертв ракетного обстрілу 14 липня 2022 р. російськими загарбниками м. Вінниці (Вінниця, площа біля Будинку офіцерів, 2023).

В численних населених пунктах Вінниччини відкрито *пам'ятні знаки, меморіальні дошки* на честь Героїв Небесної Сотні (в т. ч. Героїв України Валерія Брезденюка, Леоніда Полянського, Максима Шимка), полеглих учасників АТО/ООС (в т. ч. Героїв України Дмитра

Майбороди, Костянтина Могилка, Юрія Коваленка), а також інших видатних особистостей. Зокрема: Борцям за волю України (м. Тульчин; 2017); Військовим діячам УНР, повстанським отаманам Якову Гальчевському («Орлу»), Якову Шепелю та Ониську Грабарчуку («Рубаці») (с. Уладівка Літинського району; 2017); Підполковнику УПА Йосипу Позичанюку (с-ще Дашів Іллінецького району) (2017); Легендарному отаману Запорозької Січі, кальницькому полковнику Івану Сірку (м. Вінниця; 2017); Начальній команді Української Галицької Армії, що в 1919 р. дислокувалася в місті (м. Вінниця; 2018); Сотнику Армії УНР, командирю юних героїв у бою під Крутами Аверклію Гончаренку (м. Тульчин; 2018); письменнику, кінорежисеру, лауреату Державної премії ім. Т. Г. Шевченка Василю Земляку (с. Миколаївка Козятинського району; 2018); відомому військовому діячу часів УНР Миколі Битинському (сміт Літин; 2019); полковнику Армії УНР, повстанському отаману Якову Гальчевському (с. Бруслинів Літинського району; 2019); письменниці, громадській діячці, матері Лесі Українки Олені Пчільці (Ользі Драгомановій-Косач) (м. Могилів-Подільський; 2019); учасникам Журавлівського повстання (с. Маяки Тульчинського району; 2019); «Праведникам народів Світу» (м. Вінниця; 2019); Захисникам України (сміт Літин; 2019); відомому науковцю-епідеміологу, президенту АН УРСР Данилу Заболотному (сміт Крижопіль; 2019); Етнографу Степану Килимнику (с. Якушинці Вінницького району; 2020); жертвам Голодомору 1932–1933 рр. та комуно-тоталітарного режиму (с. Соколівка Крижопільського району; 2020); письменнику Павлу Добрянсько-му (с. Тарасівка Жмеринського району; 2021); Лауреату Державної премії України ім. Т.Г. Шевченка Якову Давидзону (сміт Муровані Курилівці; 2021); третьому Президенту УНР в екзилі Миколі Лівіцькому (м. Жмеринка; 2020); Повстанському отаману Івану Трейку (с. Старостинці Погребищенського району; 2020); Воїнам Української Галицької армії (с-ще Турбів Липовецького району; 2020); видатному громадсько-політичному і державному діячу Олександрю Лотоцькому (с. Бронниця Могилів-Подільського району; 2020); Поету Степану Литвину (с. Кармалюкове Жмеринського району; 2021); українському громадському діячу доби УНР, губернському комісару Волині та Поділля Федору Сумнівичу (сміт Муровані Курилівці; 2022);

відомій фольклористці, майстрині народної творчості Зої Чорній (с. Стіна Томашпільської ОТГ; 2023); українському письменнику-сатирику Олегу Черногузу (с. Янів (Іванів) Калинівської ОТГ; 2023); учениця Жмеринської гімназії Надії Дзюбенко, Лідії Золотоверховій та ще 43-м дівчаткам, розстріляних більшовицькою владою за те, що у вишиванках та зі співом «Ще не вмерла України...» зустріли Симона Петлюру (м. Жмеринка, 2023), 73 меморіальні дошки полеглим захисникам України у російсько-українській війні (2023).

У 2019 р. започатковано новий напрям діяльності. Тоді 19 лютого у Вінниці презентовано *серію документальних кінострічок* про злочини радянської влади у 30-х роках минулого століття («Вінниччина таємнича», «Радянські карателі», «Репресії на Поділлі»). Авторкою проекту стала краєзнавець, журналістка «Медіацентру «Власно» Л. Завальнюк. Сценарій кінострічок написано на основі книги істориків-краєзнавців Р. Подкура та В. Васильєва «Радянські карателі. Співробітники НКВС – виконавці Великого терору». Їхній редактор та консультант – член НСКУ Сергій Калитко. У 2020 р. з'явився новий коротметражний документальний кінофільм – «Поділля в добу непу». Його творці – члени НСКУ Павло Кравченко та Анатолій Войнаровський. А в 2022 р. – документальна кінострічка «Микола Леонтович та його «Щедрик»» (режисер Василь Медяний).

За самовіддану працю більше десяти найактивніших дослідників малої батьківщини в останні роки удостоєні звання «Почесний краєзнавець України», стали лауреатами Вінницької обласної краєзнавчої премії імені Володимира Вовкодава.

Чимало членів Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України є докторами та кандидатами наук, професорами, доцентами, удостоєні почесного звання «Заслужений працівник...». Мають великий досвід наукової та краєзнавчої діяльності, відзначаються невтомністю та одержимістю в роботі, без перебільшення, є науково-краєзнавчою елітою області. Про їхній ентузіазм, творчі здобутки детально йдеться у восьмитомному виданні щоденникових записів «3 любов'ю до малої батьківщини» (автор-упорядник С.Д. Гальчак).

На жаль, серйозними перешкодами у їхній діяльності стали розв'язана Росією зухвала, кривава війна проти суверенної України, епіде-

мія смертоносного ковіду, які забрали життя захисників України: народного депутата України VIII-го скликання, комбатанта «Легіону Свободи», уродженця с. Рибчинці Хмільницького району, краєзнавця, мецената Олександра Марченка, засновника та директора першого на Вінниччині національного природного парку «Кармалюкове Поділля», що розкинувся на теренах Тростянецьчини та Чечельниччини, Віталія Зленка; Почесного краєзнавця України, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Анатолія Подолинного, членів Національної спілки краєзнавців України Ігоря Журавлівського (м. Вінниця), Анатолія Соляра (м. Могилів-Подільський), письменника-краєзнавця Миколи Рябого (м. Вінниця), краєзнавців-журналістів Петра Маніленка, Федора Шевчука (м. Бершадь) – члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

Однак, не зважаючи на посталі виклики сьогодення, вони сповнені рішучості твердо прямувати обраним шляхом, до останнього подиху служити Матері-Україні. Так, Почесний краєзнавець України, Вінницький міський голова Сергій Моргунов увійшов до складу Він-

ницької обласної військової адміністрації, а члени НСКУ Володимир Барцьось, Анатолій Бойта, Василь Маринич поповнили лави Збройних Сил України. Членами територіальної оборони стали Почесні краєзнавці України Микола Дорош, Анжела Веремій. Активно проявляють волонтерські якості Почесні краєзнавці України Валерій Войтович, Віра Степанюк, Олександр Роговий, Анатолій Лисий, Юрій Степанчук, Костянтин Завальнюк, Григорій Погончик, Володимир Горлей, Сергій Гальчак, члени НСКУ Лариса Сенік, Оксана Антонюк, Ірина Захарчук, відомі дослідники малої батьківщини Юрій Зінько, Василь Паламарчук, Інна Завальнюк, Петро Слотюк, чимало інших їхніх колег. Як і інші небайдужі до долі України, краєзнавці одними із перших стали у черги до лав самооборони, пунктів здачі крові, виявили готовність допомагати вимушеним переселенцям продуктами харчування, речами першої необхідності, прихистком.

Вони постійно перебувають на пульсі життя, докладають зусиль для звільнення захоплених здичавілим, людиноненависницьким ворогом українських територій.

Разом до Перемоги!